

dr Aneta Mendrek*

Konsekwencje modelu apelacji ograniczonej w postępowaniu uproszczonym

Streszczenie

Autorka krytycznie ocenia przyjęcie w postępowaniu uproszczonym modelu apelacji ograniczonej. Wskazuje, iż przyjęte regulacje prowadzą przedłużenia rozpoznania spraw w postępowaniu uproszczonym, sprzecznie z założeniami leżącymi u podstaw wyodrębnienia tego postępowania. W opracowaniu wyrażono pogląd, iż *de lege lata* brak jest podstaw do zaaprobowania tezy o niedopuszczalności w postępowaniu uproszczonym zażalenia, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Słowa kluczowe: model apelacji ograniczonej, apelacja *sine beneficio novorum*, dopuszczalność zażalenia

Postępowanie uproszczone jest jednym z postępowań przyspieszonych. U podstaw wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego tego postępowania był postulat przyspieszenia załatwiania spraw drobnych i prostych w postępowaniu odformalizowanym i pozbawionym zbędnych komplikacji¹.

Doświadczenia ostatnich blisko piętnastu lat jakie upłynęły od wprowadzenia tego postępowania odrębnego², pokazały, iż przepisy o postępowaniu uproszczonym w wielu kwestiach nie spełniają tego postulatu. Począwszy od problemów, jakie stwarza dla osoby bez prawniczego przygotowania, a czasem nawet dla prawników, wypełnienie formularza, poprzez konsekwencje złożenia pisma wymagającego formularza bez

* Autorka jest doktorem w Zakładzie Postępowania Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

¹ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2012, tom II, s. 935.

² Postępowanie to wprowadzano do Kodeksu z dniem 1 lipca 2000 r. *ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji* (Dz.U. z 2000, Nr 48, poz. 554).

spełnienia tego wymogu (art. 505² k.p.c. w zw. z art. 130¹ § 1¹ i § 2 k.p.c.)³, konsekwencje nieprawidłowego wypełnienia formularza⁴, problemy związane z wykładnią przepisów regulujących wysokość opłat⁵, po problemy związane z powiązaniem wewnątrzsystemowymi i nakładaniem się postępowań odrębnych. Rozwiązania obowiązujące w postępowaniu uproszczonym były wielokrotnie negatywnie weryfikowane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

Postulat uproszczenia i przyspieszenia postępowania legł również u podstaw wyboru w postępowaniu uproszczonym modelu apelacji ograniczonej.

Rodzi się zasadnicze pytanie, czy przyjęty w tym postępowaniu model apelacji ograniczonej (*sine beneficio novorum*)⁶, sprzyja realizacji wymienionych postulatów?

Można mieć zasadnicze wątpliwości w tym względzie.

Dla porządku wskazać należy, iż w postępowaniu cywilnym zwykłym przyjęty został model apelacji pełnej (*cum beneficio novorum*). Sąd rozpoznający sprawę w postępowaniu apelacyjnym jest sądem rozpoznającym sprawę merytorycznie w oparciu o materiał zgromadzony w postępowaniu przed sądami obu instancji (art. 382 k.p.c.). Sąd II instancji uwzględnia nowości i w odpowiednim zakresie uzupełnia postępowanie dowodowe. Ograniczenie nowości wynika z art. 381 k.p.c. Na podstawie tego przepisu sąd może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później. Sąd II instancji rozpoznaje „sprawę w granicach apelacji”, nie ogranicza się wyłącznie do rozpoznania „apelacji”, w szczególności zarzutów apelacyjnych. Granic apelacji ani granic zaskarżenia nie wyznaczają zarzuty apelacyjne. SN w uchwale z dnia 31 stycznia

³ Przykładowo, konieczność wypełniania formularza WD zamiast sformułowania prostego wniosku dowodowego bez użycia formularza, w dodatku obarczona rygorem zwrotu pisma w razie bezskuteczności wezwania do uzupełnienia tego braku, nie upraszcza i nie przyspiesza postępowania.

⁴ Przepis art. 130¹ k.p.c., w pierwotnym brzmieniu, przewidywał zwrot *a limine* pisma złożonego bez wymaganego formularza lub jeżeli formularz został nieprawidłowo wypełniony nawet jeżeli brak nie uniemożliwiał nadania sprawie biegu. Braki takie w odniesieniu do sprzeciwu od nakazu zapłaty, wyroku zaocznego i zarzutów od nakazu zapłaty skutkowały odrzuceniem środka *a limine* bez możliwości uzupełnienia braku. Zob. art. 130¹ § 1 k.p.c. w brzmieniu nadanym z dniem 1 października 2010 r. *ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji* (Dz.U. z 2000, Nr 48, poz. 554 ze zm.). Przepis ten utracił moc w dniu 25 marca 2002 r. w związku ze stwierdzeniem jego niekonstytucyjności wyrokiem TK z dnia 12 marca 2002 r. (P. 9/01, Dz.U. z 2002, Nr 26, poz. 265). Zob. też uchwałę SN z dnia 30 maja 2001 r. (III CZP 19/2001, Biuletyn SN 2001/5, s. 7; z głoszą krytyczną A. Zielińskiego, MoP 2002/1, s. 38), w której SN stwierdził, że „jeżeli urzędowy formularz, na którym wniesiono pismo procesowe zawierające sprzeciw od nakazu zapłaty, został nieprawidłowo wypełniony, sprzeciw podlega odrzuceniu niezależnie od tego, czy popełnione nieprawidłowości uniemożliwiają nadanie mu prawidłowego biegu”.

⁵ TK w wyroku z dnia 16 grudnia 2008 r. (P. 17/2007, OTK ZU 2008/10A, poz. 179) uznał za niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 78, w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przepis art. 28 u.k.s.c. w zakresie, w jakim stanowił on, że w postępowaniu uproszczonym pobiera się od apelacji opłatę stałą, liczoną jak od pozwu od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu umowy, niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji.

⁶ Na taki model apelacji w postępowaniu uproszczonym wskazują w doktrynie m.in. J. Gudowski, *op.cit.*, s. 958. Zob. też postanowienie SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 7/15, Biul. SN 2015, nr 3, s. 12.

2008 r. mającej moc zasady prawnej podkreślił, iż „sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania”⁷. Skarżący po wniesieniu apelacji, w toku postępowania apelacyjnego, może zgłosić nowe zarzuty. W postępowaniu apelacyjnym zwykłym sąd orzeka co do zasady reformatoryjnie (art. 386 § 1 k.p.c.). Możliwość kasatoryjnego orzekania (poza wypadkami nieważności postępowania lub zaistnieniem podstaw do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania w całości, o których mowa w art. 386 § 1 i 2 k.p.c.) ograniczona została do sytuacji nierozpoznania przez sąd I instancji istoty sprawy lub przypadku, w którym wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.).

Jak już wspomniano, w postępowaniu uproszczonym przyjęto model apelacji ograniczonej. W literaturze i orzecznictwie wskazuje się, iż model ten wykazuje podobieństwo do systemu rewizyjnego oraz kasacyjnego⁸.

Model apelacji ograniczonej w postępowaniu uproszczonym przejawia się w:

- 1/ ograniczeniu postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym oraz znaczącym w stosunku do art. 381 k.p.c. ograniczeniu nowości w postępowaniu apelacyjnym (art. 505¹¹ k.p.c.)⁹;

⁷ Uchwała SN (7 sędziów, zasada prawna) z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55.

⁸ Z wielu P. Pogonowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz pod red. H. Doleckiego i T. Wiśniewskiego*. Tom II, Warszawa 2013, s. 709; postanowienie SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 7/15, Biul. SN 2015, nr 3, s. 12.

⁹ Przepis art. 505¹¹ k.p.c. stanowi, iż:

„§ 1. Sąd drugiej instancji nie przeprowadza postępowania dowodowego z wyjątkiem dowodu z dokumentu.
§ 2. Przepisu paragrafu poprzedzającego nie stosuje się, jeżeli apelację oparto na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środkach dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać przed sądem pierwszej instancji”.

Należy przyjąć, iż ograniczenie nowości w postępowaniu uproszczonym nie wyklucza powoływania się przez stronę w apelacji na nowe fakty (oraz zmierzające do ich udowodnienia środki dowodowe) zaistniałe po wydaniu zaskarżonego orzeczenia a przed złożeniem apelacji oraz nie wyklucza powoływania się przez stronę w postępowaniu apelacyjnym na nowe fakty (oraz zmierzające do ich udowodnienia środki dowodowe) zaistniałe po złożeniu apelacji. Zob. T. Ereciński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz pod red. T. Erecińskiego*, Warszawa 2012, tom II s. 241. Autor, na gruncie art. 381 k.p.c., zwraca uwagę, iż odmienna wykładnia prowadziłaby do konieczności dopuszczenia w takich sytuacjach skargi o wznowienie postępowania z przyczyn restytucyjnych oraz dopuszczania do uprawomocnienia orzeczenia o niepełnej lub błędnej podstawie faktycznej. Pogląd ten należy uznać za aktualny również w postępowaniu uproszczonym. Por. odmiennie, nietrafnie na gruncie postępowania uproszczonego M. Manowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz pod red. M. Manowskiej*, Warszawa 2013, s. 955. Autorka ta wyraziła pogląd, iż „nie można oprzeć zatem apelacji na zmianie okoliczności faktycznych po zamknięciu rozprawy przed sądem rejonowym ani też na takich środkach dowodowych, które powstały po tej dacie. Nie dotyczy to jednak dowodu z dokumentu, co do którego stosuje się zasadę wyrażoną w art. 381”. Z kolei T. Wiśniewski (*Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 384) wyraził pogląd, iż „w myśl art. 505⁹ § 2 k.p.c., po upływie terminu do wniesienia apelacji przytaczanie dalszych zarzutów jest niedopuszczalne. Nie ma jednak przeszkody do powołania się przez stronę na nowe fakty i dowody, jeżeli nie mogła ich powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji albo też

- 2/ ograniczeniu dopuszczalnych w tym postępowaniu zarzutów apelacyjnych, niemożności uzupełniania zarzutów po upływie terminu do wniesienia apelacji oraz związania sądu zarzutami apelacyjnymi;
- 3/ szerokich podstawach do kasatoryjnego orzekania przez sąd II instancji.

Odnosnie do ograniczeń wskazanych w pkt 2/, podnieść należy, iż apelacja w postępowaniu uproszczonym może zostać oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego (przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie) lub naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy (art. 505⁹ § 1¹ pkt 1 i pkt 2 k.p.c.)¹⁰. Jednocześnie przepis art. 505⁹ § 2 k.p.c. wyklucza dopuszczalność przytaczania dalszych zarzutów po upływie terminu do wniesienia apelacji¹¹. Apelację można również oprzeć na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środkach dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać przed sądem I instancji (art. 505¹¹ § 2 k.p.c.). Jak już zauważono, sąd rozpoznający apelację jest związany jej zarzutami¹². Oczywiście, w granicach zaskarżenia, sąd II instancji jest zobowiązany z urzędu wziąć pod uwagę nieważność postępowania (art. 378 § 1 k.p.c.). Mimo braku wskazania tego wyrażnie w przepisie, strona może (zarówno w apelacji, jak i po upływie terminu do jej wniesienia) wskazywać sądowi na nieważność postępowania¹³.

Odnosnie do trzeciego z elementów konstrukcyjnych apelacji ograniczonej, zauważyć można, iż przepis art. 505¹² § 1 k.p.c. znacząco w porównaniu z art. 386 § 4 k.p.c. rozszerza kompetencje sądu II instancji do kasatoryjnego orzekania. Sąd II instancji uchyla wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania nie tylko w sytuacjach określonych w art. 386 § 2-3 k.p.c., dla kasatoryjnego orzeczenia nie jest również konieczne spełnienie przesłanek z art. 386 § 4 k.p.c., tj. nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd I instancji lub istnienie konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Poza sytuacjami określonymi w art. 386 § 2-3 k.p.c., w postępowaniu uproszczonym sąd II instancji uchyla wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w sytuacji:

- gdy zachodzi zarzucane w apelacji naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku,
- gdy zachodzi zarzucane w apelacji naruszenie przepisów postępowania mogące mieć wpływ na wynik sprawy¹⁴.

potrzeba powołania się na nie wynika później (art. 505¹¹ § 2 w zw. z art. 381 k.p.c.). Na nowości strona może powołać się także już w apelacji”.

¹⁰ W pierwotnym kształcie, zakres zarzutów apelacyjnych w postępowaniu uproszczonym był jeszcze bardziej ograniczony. Art. 505⁹ § 1 k.p.c. w pierwotnym brzmieniu stanowił, iż „apelację można oprzeć wyłącznie na zarzutach: 1) nieważności postępowania, 2) rażącego naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, 3) rażącego naruszenia istotnych przepisów postępowania, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy”. Wyrokiem TK z dnia 13 stycznia 2004 r. (SK 10/03, Dz.U. z 2004, Nr 9, poz. 75) przepis art. 505⁹ § 1 k.p.c. został uznany za niezgodny z konstytucją.

¹¹ Istnieje jednak możliwość przytoczenia nowego uzasadnienia zarzutów. Możliwość taka może być ograniczona z uwagi na odpowiednie zastosowanie art. 207 k.p.c. oraz wobec faktu, iż zasadą jest rozpoznawanie apelacji na posiedzeniu niejawnym.

¹² Tak m.in. postanowienie SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 7/15, Biul. SN 2015, nr 3, s. 12.

¹³ Tak też M. Manowska, *op.cit.*, s. 952.

¹⁴ Podobnie J. Gudowski, *op.cit.*, s. 963.

Sąd II instancji orzeka reformatoryjnie i zmienia zaskarżone orzeczenie wyłącznie, gdy zachodzi zarzucane w apelacji naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody dają wystarczające podstawy do zmiany wyroku¹⁵.

Sąd oddala apelację jeżeli okaże się bezzasadna (art. 385 k.p.c.), tj. w szczególności gdy nie zachodzi nieważność postępowania, nie zachodzą zarzucane naruszenia prawa materialnego i zarzucane naruszenia przepisów prawa procesowego, bądź zarzucone naruszenia przepisów postępowania nie miały wpływu na wynik postępowania. Apelacja ulega również oddaleniu na podstawie art. 505¹² § 3 k.p.c., gdy mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu materialnemu.

Wydaje się, iż opisany wyżej model ograniczonej apelacji i jego elementy konstrukcyjne w postaci ograniczenia postępowania dowodowego oraz szerokich podstaw kasatoryjnego orzekania przez sąd II instancji, jest sprzeczny z postulatami przyspieszenia postępowania¹⁶.

De lege ferenda sąd II instancji powinien mieć szersze kompetencje w zakresie postępowania dowodowego (nie ograniczone do dowodu z dokumentu). Można rozważyć dopuszczenie w postępowaniu uproszczonym, w tym również na etapie postępowania apelacyjnego, przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka w formie pisemnej¹⁷.

Rozwiązanie art. 505¹² § 1 k.p.c. w zw. z art. 505¹¹ § 1 i 2 k.p.c. prowadzące do uchylenia wyroku i przekazania sprawy sądowi I instancji w celu uzupełnienia postępowania dowodowego w zakresie, w jakim sąd II instancji nie mógł tego uczynić (wobec ograniczeń z art. 505¹¹ k.p.c.) jest sprzeczne z ideą przyspieszenia postępowania¹⁸.

Przyjęte *de lege lata* rozwiązanie z art. 505¹¹ k.p.c. jest niespójne. Przepis dopuszcza przeprowadzenie w drugiej instancji innych dowodów niż dowód z dokumentu (z wyłączeniem dowodu z opinii biegłego art. 505⁶ § 2 k.p.c.), jeżeli apelację oparto na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać przed sądem I instancji. Jednocześnie ww. przepis wyklucza przeprowadzenie w drugiej instancji innych dowodów niż dowód z dokumentu, w sytuacji, gdy sąd II instancji uznałby za zasadny zarzut naruszenia przepisów postępowania poprzez pominięcie przez sąd I instancji dowodu (innego niż dowód z dokumentu), powołanego przez stronę w postępowaniu przed sądem I instancji. Taka sytuacja *de lege lata* prowadzi do wydania orzeczenia kasatoryjnego (art. 505¹² § 1 k.p.c.).

Można bronić poglądu, iż przyjęte *de lege lata* rozwiązanie, wyłączające w postępowaniu uproszczonym dowód z opinii biegłego może komplikować i opóźniać rozpoznawanie spraw, dla których przewidziano to postępowanie.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Pozytywnie z punktu widzenia szybkości postępowania należy ocenić przepisy dotyczące możliwości zrzeczenia się doręczenia uzasadnienia (art. 505⁸ § 2 k.p.c.) oraz zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji (art. 505⁸ § 2 k.p.c.), o składzie sądu rozpoznającego apelację (art. 505¹⁰ § 1 k.p.c.), rozpoznawania co do zasady apelacji na posiedzeniu niejawnym (art. 505¹⁰ § 2 k.p.c.).

¹⁷ Rozwiązanie takie jest już znane procesowi w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń art. 505²⁵ § 1 k.p.c.

¹⁸ Podobnie T. Ereciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 217–218.

Z punktu widzenia sprawności postępowania należy zakwestionować rozwiązanie art. 505⁶ § 2 k.p.c. Wydaje się, iż nie jest celowe wyłączenie dowodu z opinii biegłego w postępowaniu uproszczonym. Sam fakt konieczności przeprowadzenia takiego dowodu nie oznacza, iż postępowanie będzie się toczyć dłużej niż postępowanie, w którym sąd przeprowadza dowody z zeznań świadków. *De lege lata* już sama potrzeba skorzystania z pomocy tłumacza (przesłuchanie świadka nie władającego językiem polskim art. 265 k.p.c.) może rodzić wątpliwości co do dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym. Jednocześnie konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego wcale nie oznacza, iż chodzi o sprawę szczególnie skomplikowaną. O uznaniu sprawy za szczególnie zawiłą i podlegającą rozpoznaniu z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym powinno decydować uznanie sądu, a nie sama konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego.

J. Gudowski trafnie zwrócił uwagę, iż w razie dopuszczenia przez sąd II instancji dowodu z dokumentu i w razie zaprzeczenia jego prawdziwości może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka lub opinii biegłego grafologa (art. 254 k.p.c.)¹⁹. W takiej sytuacji *de lege lata* sąd II instancji uchyli wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi I instancji²⁰, w razie potrzeby również z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym. W takiej sytuacji postulat szybkości postępowania byłby pełniej realizowany, gdyby sąd II instancji mógł w tym zakresie przeprowadzić postępowanie dowodowe i rozstrzygnąć sprawę merytorycznie.

W doktrynie i orzecnictwie SN wyrażony został pogląd, iż ograniczony model apelacji rodzi również konsekwencje w zakresie dopuszczalności zażalenia do Sądu Najwyższego „w razie uchylenia przez sąd II instancji wyroku sądu I instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania” (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.).

J. Gudowski twierdzi, iż w postępowaniu uproszczonym nie jest dopuszczalne zażalenie do SN od wyroku sądu odwoławczego uchylającego orzeczenie do ponownego rozpoznania²¹. Podobne stanowisko zajął SN postanowieniem z dnia 26 lutego 2015 r.²² W postanowieniu tym SN wskazał, iż dyrektywy wykładni celowościowej i systemowej przemawiają za przyjęciem poglądu o niedopuszczalności w postępowaniu uproszczonym zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c.²³ SN zauważył, iż przyczyny uzasadniające wprowadzenie tego zażalenia są aktualne w modelu apelacji pełnej, lecz schodzą na dalszy plan w modelu apelacji ograniczonej w postępowaniu uproszczonym, bowiem: „apelacja ta ma inne cele; jej funkcją nie jest ponowne rozpoznanie sprawy *in merito*, jak w wypadku apelacji pełnej, lecz wyłącznie kontrola wyroku wydanego przez sąd pierwszej instancji. Sąd apelacyjny nie rozpoznaje powództwa (roszczenia), lecz tylko ocenia trafność (słuszność) zaskarżonego rozstrzygnięcia i – związany zarzutami – albo orzeka o istocie sporu, jeżeli są do tego podstawy, albo kasuje zaskarżony

¹⁹ J. Gudowski, *op.cit.*, s. 961–962; podobnie T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 217–218.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ J. Gudowski, *op.cit.*, s. 964.

²² Postanowienie SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 7/15, Biul. SN 2015, nr 3, s. 12; pogląd ten SN zaprobował w postanowieniu z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CZ 15/15, LEX nr 1682212.

²³ Postanowienie SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 7/15, Biul. SN 2015, nr 3, s. 12.

wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania (...) Apelacja ograniczona jest więc zbliżona do kasacji, w której orzeczenia kasatoryjne stanowią jeden z elementów konstrukcyjnych, uchylenie więc zaskarżonego orzeczenia – przy istotnym ograniczeniu kompetencji dowodowych (art. 505¹¹ § 1 k.p.c.) – stanowi normalne narzędzie kontroli instancyjnej. Należy podkreślić, że w tym wypadku, inaczej niż w ramach apelacji pełnej, w której ciężar jurysdykcyjny ciąży na sądzie drugiej instancji w takim samym stopniu jak na sądzie pierwszej instancji, przesłanka w postaci nierozpoznania istoty sprawy nie odgrywa najistotniejszej roli”.

W uzasadnieniu postanowienia SN odwołał się również do wyrażonego uprzednio przez SN poglądu o niedopuszczalności zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. w postępowaniu rejestrowym²⁴.

Teza powołanego postanowienia SN z dnia 26 lutego 2015 r., *de lege lata* budzi wątpliwości.

Podkreślenia wymaga, iż przepisy o postępowaniu uproszczonym nie wyłączają wyraźnie zastosowania przepisu art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Gdyby ustawodawca chciał wyłączyć stosowanie tego przepisu uczyniłby to wyraźnie, podobnie jak miało to miejsce w art. 505⁴ § 1 k.p.c. (wyłączenie stosowanie art. 75–85, art. 194–196 i art. 198 k.p.c.) oraz w art. 505⁶ § 2 k.p.c. (wyłączenie stosowanie art. 278–291 k.p.c.).

Należy zgodzić się z poglądem, iż celem wprowadzenia do systemu prawnego zażalenia do SN na orzeczenia sądu II instancji o uchyleniu wyroku sądu I instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.), było ograniczenie wyroków kasatoryjnych sądu II instancji, a tym samym zapobieganie nieuzasadnionego przedłużania w ten sposób postępowania²⁵. Nie można również kwestionować, że przyjęty w postępowaniu uproszczonym model apelacji ograniczonej oraz rodzaje wydawanych w tym postępowaniu orzeczeń sądu II instancji, jako zasadę przewidują orzeczenia kasatoryjne. Istnieją jednak wypadki, w których sąd powinien orzec reformatoryjnie, dlatego również w tym postępowaniu istnieje ryzyko nieuzasadnionego przedłużania postępowania poprzez wydawanie orzeczeń kasatoryjnych. Zatem kontrola takich orzeczeń nie może być uznana za sprzeczną z celem art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Również powołany przez SN pogląd o niedopuszczalności omawianego zażalenia w postępowaniu rejestrowym, nie powinien przesądzać o jego niedopuszczalności w postępowaniu uproszczonym. Wydaje się jednak, iż mimo pewnych podobieństw, między zasadami orzekania w postępowaniu apelacyjnym w tych sprawach zachodzą znaczące różnice. W postępowaniu rejestrowym uwzględnienie apelacji rodzi w każdym wypadku konieczność wydania kasatoryjnego orzeczenia (art. 694⁷ k.p.c.). Natomiast w postępowaniu uproszczonym możliwość reformatoryjnego orzekania nie została w pełni wyłączona.

Dopuszczenie przez ustawodawcę w postępowaniu uproszczonym kontroli orzeczeń kasatoryjnych w drodze zażalenia do SN, jest rozwiązaniem dysfunkcyjnym i może stać się instrumentem do przedłużania tego postępowania. Jednak *de lege lata*, bez

²⁴ Postanowienie SN z dnia 25 października 2012 r., I CZ 144/12, LEX 1265546.

²⁵ Uzasadnienie postanowienia SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 7/15, www.sn.pl.

wyraźnej interwencji ustawodawcy, brak jest podstaw do uznania zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. za niedopuszczalne w postępowaniu uproszczonym.

Poruszony w powołanym orzeczeniu problem zasady kasatoryjnego orzekania przez sąd rozpoznający apelację w postępowaniu uproszczonym oraz kontroli tych orzeczeń przez SN uzmysławia, iż rozwiązania te nie służą w istocie przyspieszeniu rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym.

W świetle powyższego, w celu faktycznego przyspieszenia postępowania uproszczonego *de lege ferenda* postulować należy rozszerzenie kompetencji sądu II instancji w zakresie postępowania dowodowego, dopuszczenie w postępowaniu uproszczonym dowodu z opinii biegłego oraz poszerzenie kompetencji sądu II instancji do reformatoryjnego orzekania. *De lege lata* trudno zaaprobować pogląd o niedopuszczalności zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

* * *

The Consequences of the Model of Limited Appeal (*Sine Beneficio novorum*) in Small Claims Proceedings

Summary: The author criticizes adoption of the model of limited appeal (*sine beneficio novorum*) in small claims proceedings. The author indicates that the adopted regulations lead to extend the recognition of cases in small claims proceedings, contrary to the assumptions underlying the separation of this proceedings. The paper expressed the view that *de lege lata* there is no reason to endorse the thesis of inadmissibility of the complaints based on art. 394¹ § 1¹ Code of Civil Procedure in small claim proceedings.

Key words: appeal *sine beneficio novorum*, small claim proceedings, the admissibility of complaints